

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	3Obdo/3/2024
Identifikačné číslo spisu:	8716202725
Dátum vydania rozhodnutia:	12.12.2024
Meno a priezvisko:	JUDr. Andrea Sedláčková
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2024:8716202725.1

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedníčky senátu JUDr. Andrey Sedláčkovej a členiek senátu JUDr. Kataríny Pramukovej a JUDr. Jaroslavy Fúrovej, v spore žalobcu: Administrace insolvenčí CITY TOWER, v.o.s., Hvězdova 1716/2b, 140 00 Praha 4 - Nusle, IČO: 294 14 873, insolvenčný správca úpadcu APATIT a.s. v konkurze, Mečová 358/8, 602 00 Brno, IČO: 284 74 228, zast.: LAWS, s.r.o., Špitálska 10, 811 08 Bratislava, IČO: 36 729 078 proti žalovanému: KÚPELE LUČIVNÁ, a.s., 059 31 Lučivná č. 290, IČO: 31 714 480, zast.: FiguraLegal s. r. o., Žriedlová 3, 040 01 Košice, IČO: 52 824 918, o zaplatenie sumy 165.000.000 Kč s prísl. a o dovolaní žalobcu proti rozsudku Krajského súdu v Prešove, č. k. 5Cob/38/2022-663 zo dňa 24.11.2022 takto

rozhodol:

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Prešove, č. k. 5Cob/38/2022-663 zo dňa 24.11.2022, ako aj rozsudok Okresného súdu Poprad č. k. 16Cb/88/2016-586 zo dňa 1.12.2021 vo výroku II., ktorým súd žalobu zamietol a v súvisiacom výroku III. o nároku na náhradu trov konania, z r u š u j e a vec v zrušenom rozsahu v r a c i a súdu prvej inštancie na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Okresný súd Poprad (ďalej aj „súd prvej inštancie“ alebo „prvoinštančný súd“) rozsudkom č. k. 16Cb/88/2016-586 zo dňa 1.12.2021 prvým výrokom konanie o zaplatenie sumy 1.000.000 Kč s príslušenstvom zastavil a výrokom II. žalobu zamietol. O nároku na náhradu trov konania rozhodol tak, že žalovanému priznal voči žalobcovi nárok na náhradu trov konania v rozsahu 100 % (výrok III.).

2. V odôvodnení svojho rozhodnutia uviedol, že žalobca sa podanou žalobou domáhal zaplatenia žalovanej sumy titulom bezdôvodného obohatenia tvrdiac, že pri zisťovaní majetku podstaty dlžníka APATIT a.s. zistil, že spoločnosť APATIT a.s. zaslala dňa 28.3.2013 zo svojho účtu na účet žalovaného čiastku vo výške 165.000.000 Kč, ale žiadne protiplnenie za túto vyinkasovanú čiastku neobdržala. Žalovaný v rámci svojej procesnej obrany uviedol, že spoločnosť APATIT a.s. plnila svoj záväzok zo zmluvy o uzavretí budúcej kúpnej zmluvy uzavretej dňa 8.3.2013 medzi žalovaným v právnom postavení budúceho predávajúceho a spoločnosťou APATIT a.s. v právnom postavení budúceho kupujúceho. Poukázal na článok III bod 3.2 zmluvy, podľa ktorého sa budúci kupujúci zaviazal zaplatiť budúcu

predávajúcemu zálohu na kúpnu cenu vo výške 20 % z kúpnej ceny, t.j. vo výške 175.000.000 Kč. Spoločnosť APATIT a.s. prevodom peňažných prostriedkov plnila svoj zmluvný záväzok zaplatiť zálohu za kúpnu cenu. Žalovaný ďalej poukázal na článok I bod 1.2 zmluvy, v zmysle ktorého mala byť doručená písomná výzva budúceho kupujúceho na uzavretie kúpnej zmluvy do desiatich dní odo dňa doručenia výzvy a malo sa tak stať najneskôr do 30.4.2013. V článku I bod 1.2 bola dohodnutá zmluvná pokuta vo výške 175.000.000 Kč v prípade nedoručenia výzvy v lehote do 30.4.2013. Keďže spoločnosť APATIT a.s. ako budúci kupujúci nedoručila výzvu na uzatvorenie kúpnej zmluvy, vznikol spoločnosti APATIT a.s. záväzok zaplatiť zmluvnú pokutu vo vyššie uvedenej výške.

3. Podaním doručeným súdu prvej inštancie dňa 25.11.2021 vzal žalobca žalobu čiastočne späť, a to v časti sumy 1.000.000 Kč a zároveň zotrval na zaplatení 164.000.000 Kč s príslušenstvom. Podľa prvoinštančného súdu týmto podaním žalobca uskutočnil zmenu žaloby podľa § 140 ods. 2 CSP, a to v rozsahu doplnenia rozhodujúcich skutočností tvrdených v žalobe bez toho, aby sa tým menil pôvodný nárok. Poukázal na tvrdenie žalobcu, v zmysle ktorého v čase podania žaloby mu nebola známa skutočnosť tvrdená až následne žalovaným o tom, že údajne neexistuje zmluva o uzavretí budúcej kúpnej zmluvy zo dňa 8.3.2013. Súd prvej inštancie mal za to, že podstata zmeny žaloby sa tak týkala doplnenia rozhodujúcich skutočností k pôvodne tvrdeným skutočnostiam v žalobe, ako aj v následných prednesoch žalobcu, z ktorých žalobca doposiaľ výlučne odvodzoval právnu podstatu žiadaného nároku. Súd prvej inštancie o návrhu žalobcu na zmenu žaloby rozhodol tak, že zmenu žaloby zo dňa 24.11.2021 navrhnutú žalobcom a doručenú súdu dňa 25.11.2021 nepripustil.

4. V súvislosti so vznesenou námietkou premĺčania nároku na vydanie bezdôvodného obohatenia súd prvej inštancie uviedol, že záväzok z titulu bezdôvodného obohatenia, ak ide o vzťah medzi podnikateľmi a vznikol v súvislosti s ich podnikateľskou činnosťou, je vzťahom obchodnoprávnym, a to aj napriek tomu, že sa naň v dôsledku absencie právnej úpravy v Obchodnom zákonníku aplikuje právna úprava Občianskeho zákonníka. Rozhodujúca je povaha vzťahu. Poukázal na nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. IV. ÚS 214/04 zo dňa 13.12.2005, v zmysle ktorého sa nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia, ktorý vznikol z neplatnej zmluvy, premĺčuje v 4 - ročnej lehote podľa § 397 Obchodného zákonníka. Ďalej uviedol, že v danom prípade však žalobca svoj nárok uplatnil ako bezdôvodné obohatenie vzniknuté ako plnenie bez právneho dôvodu. Keďže žalobca až do návrhu na zmenu žaloby nepripúšťal akýkoľvek možný podnikateľský vzťah medzi spoločnosťou APATIT a.s. a žalovaným, nie je možné konštatovať, že by sa pri vzniku záväzkového vzťahu medzi týmito podnikateľmi týkal predmet záväzku podnikateľskej činnosti. Žalobca označuje uplatnený nárok ako mylnú platbu, teda platbu, kedy nejestvuje akýkoľvek právny základ na jej plnenie. Aj keď sa žalovaný s uvedeným tvrdením nestotožňoval, takto uplatnený nárok je podľa názoru súdu prvej inštancie potrebné posúdiť podľa ustanovení Občianskeho zákonníka o premĺčaní. Žalobca podal žalobu na súd dňa 24.3.2016 prostredníctvom elektronického podania a zároveň uviedol, že žalobu vrátane príloh zasiela faxom a poštou. Žaloba bola fyzicky súdu doručená dňa 29.3.2016. Časová súvislosť týchto podaní a vtedy platné ustanovenie § 42 ods. 1 O.s.p. viedli súd prvej inštancie k záveru, že žaloba bola fyzicky súdu doručená až dňa 29.3.2016, teda po uplynutí troch dní od učinenia elektronického podania, v dôsledku čoho sa na toto podanie doručené elektronicky a faxom neprihliada. Dvojročná subjektívna premĺčacia doba uplynula 30.3.2015 (posledný deň dvojročnej subjektívnej premĺčacej doby 28.3.2015 pripadol na sobotu a najbližší nasledujúci pracovný deň bol pondelok 30.3.2015.) Žaloba bola súdu prvej inštancie doručená dňa 29.3.2016, t.j. po uplynutí dvojročnej subjektívnej lehoty a žalovaný vzniesol námietku premĺčania aj vo vzťahu k uplynutiu trojročnej premĺčacej lehoty s poukazom na ustanovenie § 107 ods. 2 Občianskeho zákonníka. Súd prvej inštancie vyhodnotil vznesenú námietku premĺčania ako dôvodnú, a preto žalobu zamietol.

5. Krajský súd v Prešove (ďalej aj „odvolací súd“) rozsudkom č. k. 5Cob/38/2022-663 zo dňa 24.11.2022 (ďalej aj „napadnutý rozsudok“) potvrdil rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutom II. a III. výroku. O nároku na náhradu trov odvolacieho konania rozhodol tak, že žalovanému priznal voči žalobcovi nárok na náhradu trov odvolacieho konania v rozsahu 100 %.

6. Odvolací súd vyhodnotil ako nedôvodnú námietku žalobcu, že súd prvej inštancie sa vôbec

nevysporiadal a právne nevyhodnotil zmluvu o uzavretí budúcej kúpnej zmluvy. Poukázal na bod 28. rozsudku súdu prvej inštancie, kde prvoinštančný súd ozrejnil právnu kvalifikáciu právneho vzťahu medzi úpadcom a žalovaným ako vzťahu občianskoprávneho. Navyiac odvolací súd uviedol, že ešte aj na pojednávaní dňa 22.9.2021 žalobca vychádzal pri svojej právnej argumentácii z ním tvrdeného skutkového stavu, že sa jednalo o mylnú platbu. Odvolací súd sa zaoberal aj skutočnosťou, že zo strany súdu prvej inštancie nedošlo k pripusteniu zmeny žaloby a konštatoval, že prvoinštančný súd dodržal správny procesný postup a súčasne rozhodol procesne správne. Žalobca tvrdil, že v čase podania žaloby nemal od žalovaného poskytnutú súčinnosť, ktoré tvrdenie sa preukázalo ako nepravdivé, keď žalovaný poskytol správcovi súčinnosť stanovenej 15 - dňovej lehote. Žalovaný vždy tvrdil, že nešlo o mylnú platbu, ale o plnenie na základe zmluvy o budúcej kúpnej zmluve, o čom bol žalobca riadne informovaný, a napriek tomu od podania žaloby nežiadal o zmenu žaloby. O zmenu žaloby žiadal až podaním, ktoré bolo doručené súdu prvej inštancie v novembri 2021, teda až po viac ako piatich rokoch vedenia sporu pred súdom prvej inštancie. Súd prvej inštancie podľa názoru odvolacieho súdu správne odmietol tento procesný úkon, ktorý by viedol k nedôvodným prietahom v konaní, keď podstatná zmena skutkových tvrdení považovaná za zmenu žaloby po piatich rokoch vedenia sporu by jednoznačne neumožnila použiť výsledky doterajšieho konania ako postačujúci podklad na konanie o zmenenej žalobe. Zároveň sa jednalo o úkon, ktorý by viedol k bezúspešnému uplatňovaniu práva zo strany žalobcu, ako uviedol nižšie.

7. K právnomu posúdeniu nárokov žalobcu ako nárokov občianskoprávných odvolací súd konštatoval, že toto posúdenie je správne. Pri oboznámení s rozhodnutiami Najvyššieho súdu Slovenskej republiky sp. zn. 5Obo/86/2005, 4Obdo/108/2020 a s nálezom Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. IV. ÚS 214/04 odvolací súd konštatoval, že citované rozhodnutia sa vždy týkali podnikateľskej činnosti a z nej vzniknutého bezdôvodného obohatenia. Súčasne konštatoval, že v zmysle citovanej judikatúry nemožno súdom priznať nárok z bezdôvodného obohatenia bez toho, aby si súd jednoznačne ustálil, o ktorú skutkovú podstatu bezdôvodného obohatenia sa jedná. V posudzovanej veci sa pri mylenej platbe na účet žalovaného jedná jednoznačne o skutkovú podstatu plnenia bez právneho dôvodu. Skutočnosť, že sa jedná o mylnú platbu, uviedol v žalobe samotný žalobca. Poprel existenciu zmluvy aj podpisy štatutárov na nej. Skutočnosť, že sa jedná o platbu na základe zmluvy o budúcej zmluve uviedol žalovaný ako procesnú obranu. Za zistený skutkový stav považoval odvolací súd ten, že už v žalobe podanej dňa 24.3.2016 je skutkový stav bezdôvodného obohatenia opísaný ako mylná platba. Až v podaní doručenom súdu dňa 25.11.2021 žalobca uviedol, že podáva návrh na zmenu žaloby a dopĺňa rozhodujúce skutočnosti tak, že ako insolvenčný správca sa až po podaní samotnej žaloby dozvedel, že zmluva o budúcej zmluve sa údajne mala uzatvárať a prebehla ohľadne nej aj komunikácia. Na základe uvedeného dospel odvolací súd k záveru, že pôvodný skutkovo uvádzaný nárok z bezdôvodného obohatenia na základe mylenej platby a plnenia bez právneho dôvodu za žalobcom tvrdenej neexistencie právneho vzťahu medzi sporovými stranami sa premlčal podľa Občianskeho zákonníka tak, ako to správne uviedol súd prvej inštancie. Na nový skutkovo uvedený nárok z bezdôvodného obohatenia postavený na základe existencie zmluvy o budúcej zmluve by bolo potrebné pri teoretickej zmene žaloby aplikovať premlčaciu lehotu podľa vyššie uvedených rozhodnutí Najvyššieho súdu a Ústavného súdu, teda podľa lehoty obchodného práva. Odvolací súd konštatoval, že aj takýto nárok vyplývajúci po teoreticky vykonanej zmene žaloby by sa premlčal v štvorročnej premlčacej dobe (vyššie spomínaný typ úkonu by viedol k bezúspešnému uplatňovaniu práva zo strany žalobcu pri zmene žaloby po uplynutí doby premlčacej, za stavu vznesenej námietky premlčania protistranou). Z uvedených dôvodov odvolací súd rozsudok súdu prvej inštancie v napadnutom rozsahu ako vecne správny podľa § 387 ods. 1 CSP potvrdil.

8. Proti rozsudku odvolacieho súdu podal v zákonnej lehote žalobca dovolanie, ktorého prípustnosť odôvodňoval § 420 písm. f) CSP.

9. Dovolateľ odôvodňoval porušenie práva na spravodlivý proces tým, že zmluva o uzavretí budúcej kúpnej zmluvy z 8.3.2013, ktorá bola súčasťou spisu od okamihu vyjadrenia žalovaného k žalobe, nebola vôbec predmetom posudzovania a právneho vyhodnotenia zo strany prvoinštančného súdu, pričom ani odvolací súd na túto namietanú skutočnosť nereflektoval a nepovažoval ju za dôvodnú. Dovolateľ ďalej

uviedol, je pravdou, že súd prvej inštalácie právnu kvalifikáciu právneho vzťahu medzi úpadcom a žalovaným vyhodnotil, a to v bode 28. prvoinštančného rozsudku, avšak uvedené vyhodnotenie je vyhodnotením právneho vzťahu iba na základe premisy, že medzi úpadcom a žalovaným neexistoval žiadny vzťah. Čo však bez vykonania právnej kvalifikácie dôkazu - zmluvy o uzavretí budúcej kúpnej zmluvy z 8.3.2013 zo strany súdov je polovičným, neúplným, predčasným a zmätočným vyhodnotením právneho vzťahu medzi úpadcom a žalovaným. Ak súd vychádzal iba z predčasného a neúplného úsudku o právnej kvalifikácii právneho vzťahu medzi úpadcom a žalovaným bez toho, aby zobral do úvahy a vyhodnotil aj dôkaz predložený žalovaným - zmluvu o uzavretí budúcej kúpnej zmluvy z 8.3.2013, nemôže byť podľa názoru dovolateľa takýto postup súdu považovaný za spravodlivý. Súd prvej inštalácie sa právnej kvalifikácii tohto dôkazu úplne vyhol, načo následne nereflektoval korekciou ani odvolací súd, ktorý námietku vyhodnotil ako nedôvodnú. Ak právne závery vychádzajú iba zo skutkových zistení a právnej kvalifikácie selektívne vybraných dôkazov bez prihliadnutia na ostatné dôkazy majúce charakter zásadného právneho významu, tak zo strany súdu nemožno hovoriť o tom, že by bol braný ohľad na všetky dôkazy v ich vzájomnej súvislosti. Dovolateľ namietal, že súdy nevyhodnotili predložený dôkaz, teda či plnenie prebehlo na základe platnej alebo neplatnej zmluvy o budúcej kúpnej zmluve alebo či plnenie prebehlo úplne mimo tento zmluvný vzťah, čím by následne mohol súd uspokojivo právne kvalifikovať opodstatnenosť vznesenej námietky premlčania vo väzbe na § 261 ods. 1 Obchodného zákonníka.

10. Dovolateľ ďalej poukázal na to, že aj keď sa predchodca žalobcu (predchádzajúci správca úpadcu) v žalobe o existencii predmetnej zmluvy nezmienil, tak vychádzal iba zo stavu známemu mu v čase podania žaloby. Keďže dohľadávanie relevantných dokumentov bolo veľmi obtiažne, žalobca počas súdneho konania doplnil či menil rozhodujúce skutočnosti tvrdené v žalobe, čím legitímne uplatňoval prostriedky procesného útoku, čím postupne dopĺňal ďalšie skutkové tvrdenia na podloženie svojho nároku, avšak skutkový základ ostal nezmenený. Preto podľa názoru dovolateľa, aj keď nedošlo k pripusteniu zmeny žaloby, je potrebné ostatné podania žalobcu považovať za doplnenie právnej argumentácie, a to bez zmeny skutkového stavu v rámci prostriedkov procesného útoku.

11. Dovolateľ teda argumentoval vadou zmätočnosti v tej súvislosti, že súd prvej inštalácie neuviedol žiadnu právnu kvalifikáciu k zmluve o budúcej kúpnej zmluve, neuviedol, či konfrontoval protichodné tvrdenia sporových strán o existencii zmluvy o budúcej kúpnej zmluve a právne nekvalifikoval skutkové zistenie o nej vo väzbe na poskytnuté plnenie ako nevyhnutného predpokladu k prijatiu právnej kvalifikácie charakteru právneho vzťahu medzi stranami. Dovolateľ namietal, že z rozhodnutia nie je zrejmé, či súd zmluvu vyhodnotil za uzavretú a platnú a či zmluvné strany zaväzovala, a teda či zakladala medzi nimi nejaký právny vzťah alebo či zmluvu vyhodnotil za neuzavretú a neplatnú, či zmluvná strana plnila z dôvodu, ktorý pôvodne existoval, ale neskôr odpadol alebo či išlo o plnenie absolútne bez právneho dôvodu. Každá z týchto možností, ktorá mala byť právne posúdená zo strany súdu a následne právne kvalifikovaná, môže zakladať iný právny záver, a teda aj výsledok vo vzťahu k vznesenej námietke premlčania.

12. Na základe uvedených skutočností dovolateľ navrhoval, aby dovolací súd rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na ďalšie konanie.

13. Žalovaný v písomnom vyjadrení k dovolaniu zo dňa 21.8.2023 uviedol, že žalobca v konaní tvrdil, že zaslané finančné prostriedky boli mylnou platbou, teda platba zaslaná bez toho, aby preto existoval právny dôvod. Túto skutočnosť žalobca substancoval opakovanými tvrdeniami, ako aj vyhláseniami vtedajšieho štatutára Bc. Hynka Čecha, podľa ktorých nielen predložená zmluva o budúcej kúpnej zmluve, ale ani akákoľvek iná zmluva so žalovaným nebola ním ako vtedajším štatutárom uzatváraná ani podpisovaná, a teda žalobca predkladal rôzne dôkazy o tom, že žiaden obchodný vzťah medzi stranami v minulosti nebol. Žalovaný ďalej uviedol, že vyznieva až absurdne, že žalobca sa sťažuje na porušenie práv, ktorých sa ani nedomáhal a nič mu v ich prípadnom uplatnení od počiatku konania nebránilo. Existencia zmluvného vzťahu je opakom kompletného postoja žalobcu, ktorý akýkoľvek vzťah rezolútne a opakovane popieral, a preto je postoj žalobcu zmätočný. Keďže súd prvej inštalácie nemohol prekročiť rozsah žaloby, bolo preto prirodzeným postupom súdu, že výslovne zadefinovaný nepodnikateľský

charakter platby podrobil testu premlčania pred akýmkoľvek ďalším postupom, najmä dokazovaním. Je zároveň otáznosť, akú ujmu na procesných právach mohol žalobca utrpieť tým, že sa súd dostatočne, resp. podľa predstáv žalobcu nevysporiadal so skutočnosťami, ktoré ani sám netvrdil a ani nepreukazoval. Žalobca je ten, kto podal žalobu na súd a zároveň ten, kto zadefinoval skutkové okolnosti, na základe ktorých je presvedčený, že mu požadované plnenie patrí. Tieto okolnosti sú určujúce a vymedzujú okruh okolností na posúdenie súdu. Ich vyhodnotenie je teda rozhodujúce pre vyhovie alebo nevyhovenie žalobe.

14. Podľa názoru žalovaného súd postupoval správne, keď vyhodnotil postup žalobcu ako účelový, nepripustil zmenu žaloby a dôkladne sa vysporiadal s otázkou premlčania. Primárne v rovine občianskoprávnej a v prípade hypotetického ďalšieho dokazovania aj nad rámec v rovine obchodnoprávnej. Keďže v oboch prípadoch by bol tvrdý nárok premlčaný, išlo by o celkom zjavne bezúspešné konanie, ktoré súd správne nepripustil. Vzhľadom na uvedené žalovaný navrhol, aby dovolací súd dovolanie žalobcu odmietol, resp. zamietol.

15. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací podľa § 35 CSP po zistení, že dovolanie podal včas žalobca zastúpený advokátom (§ 429 ods. 1 CSP) dospel k záveru, že dovolanie je prípustné a dôvodné.

16. Dovolateľ prípustnosť podaného dovolania vyvodzoval z ustanovenia § 420 písm. f) CSP. Pre uplatnenie dovolacieho dôvodu podľa § 431 CSP a pre naplnenie prípustnosti dovolania podľa § 420 písm. f) CSP je nevyhnutné kumulatívne splnenie troch zákonných znakov, ktorými sú i) nesprávny procesný postup súdu, ii) tento nesprávny procesný postup znemožnil strane sporu realizovať jej patriace procesné práva a zároveň iii) intenzita tohto zásahu dosahovala takú mieru, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

17. Žalobca odôvodňoval prípustnosť dovolania podľa 420 písm. f) CSP tým, že „zmluva o uzavretí budúcej kúpnej zmluvy z 8.3.2013, ktorá bola súčasťou spisu od okamihu vyjadrenia žalovaného k žalobe, nebola vôbec predmetom posudzovania a právneho vyhodnotenia zo strany prvoinštančného ani odvolacieho súdu“. Ďalej argumentoval tým, že „súdy nevyhodnotili predložený dôkaz, teda či plnenie prebehlo na základe platnej alebo neplatnej zmluvy o budúcej kúpnej zmluve alebo či plnenie prebehlo úplne mimo tento zmluvný vzťah, čím by následne mohol súd uspokojivo právne kvalifikovať opodstatnenosť vznesenej námietky premlčania vo väzbe na § 261 ods. 1 Obchodného zákonníka“.

18. Aplikácia procesných noriem je procesným postupom tak, ako ho predpokladá § 420 písm. f) CSP. Citované ustanovenie je tak priestorom ochrany tých základných práv, do ktorých bolo zasiahnuté rôznymi nesprávnymi procesnými postupmi a rozhodnutiami (obdobne nález Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. III. ÚS 225/2020 z 15. apríla 2021).

19. Prieskum skutkových zistení zo strany dovolacieho súdu spočíva iba v kontrole postupu súdu pri procese jeho zisťovania (porov. I. ÚS 6/2018). V rámci tejto kontroly dovolací súd má možnosť vyhodnotiť a posúdiť, či konanie nie je postihnuté rôznymi závažnými deficitmi v dokazovaní (tzv. opomenutý dôkaz, deformovaný dôkaz, porušenie zásady voľného hodnotenia dôkazov a pod.) a či konajúcimi súdmi prijaté skutkové závery nie sú svojvoľné, neudržateľné alebo prijaté v zrejmom omyle, ktorý by poprel zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces (IV. ÚS 252/04), čím by mohlo dôjsť k vade zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f) CSP.

20. Pre relevantné posúdenie dovolacích námietok je potrebné poukázať v prvom rade na žalobný návrh žalobcu, z ktorého vyplýva, že žalobca uplatnil svoj nárok ako bezdôvodné obohatenie, ktoré malo vzniknúť plnením bez právneho dôvodu, pričom na preukázanie svojho tvrdenia žalobca predložil (o.i.) dôkaz - čestné vyhlásenie Bc. Hynka Čecha o tom, že žiadna zmluva zo strany vtedajšieho štatutárneho orgánu APATIT a.s. so žalovaným uzavretá nebola. Žalovaný vo vyjadrení k žalobe uviedol, že spoločnosť APATIT a.s. prevodom peňažných prostriedkov plnila svoj zmluvný záväzok zaplatiť zálohu za kúpnu cenu, a to na základe zmluvy o uzavretí budúcej kúpnej zmluvy zo dňa 8.3.2013 uzavretej

medzi žalovaným v postavení budúceho predávajúceho a spoločnosťou APATIT a.s. v postavení budúceho kupujúceho. Žalovaný na preukázanie svojich tvrdení predložil fotokópiu zmluvy o uzavretí budúcej kúpnej zmluvy zo dňa 8.3.2013 uzavretú medzi spoločnosťou APATIT a.s. a žalovaným.

21. Súd nižšej inštancie sa v prvom rade zaoberal vznesenou námietkou premĺčania a v tej súvislosti posudzovali, či sa na daný právny vzťah aplikuje režim občianskoprávny, a teda trojročná premĺčacia doba alebo obchodnoprávny - štvorročná premĺčacia doba, pričom zhodne dospeli k záveru, že občianskoprávny. Ako uviedli, vychádzali pri tom zo skutkových tvrdení žalobcu uvedených v žalobe, v zmysle ktorých si žalobca uplatnil nárok na vydanie bezdôvodného obohatenia, ktoré malo vzniknúť plnením bez právneho dôvodu. Podľa názoru súdu prvej a druhej inštancie, keďže teda medzi stranami neexistoval žiadny záväzkový vzťah, ktorý by sa týkal ich podnikateľskej činnosti, bolo potrebné posúdiť uplatnený nárok podľa ustanovení Občianskeho zákonníka o premĺčaní. Odvolací súd poukázal tiež na skutočnosť, že aj keby sa nárok mal posudzovať podľa noriem Obchodného zákonníka, bolo by nutné konštatovať jeho premĺčanie, nakoľko pri teoreticky vykonanej zmene žaloby by sa nárok premĺčal vo štvorročnej premĺčacej dobe.

22. Podľa § 191 ods. 1 CSP dôkazy súd hodnotí podľa svojej úvahy, a to každý dôkaz jednotlivo a všetky dôkazy v ich vzájomnej súvislosti; pritom starostlivo prihliada na všetko, čo vyšlo počas konania najavo.

23. Súd prvej inštancie pri zisťovaní skutkového stavu rezultujúceho do záveru o aplikácii trojročnej premĺčacej doby podľa Občianskeho zákonníka z dôvodu žalobcom tvrdenej neexistencie akéhokoľvek zmluvného vzťahu medzi ním a žalovaným nepostupoval správne, keď vychádzal iba z tvrdení žalobcu bez toho, aby súčasne vyhodnotil dôkaz, ktorým žalovaný preukazoval existenciu záväzkového vzťahu medzi ním a žalobcom. Na to, aby prvoinstančný súd rozhodol o aplikácii toho-ktorého hmotného práva v súvislosti s premĺčacou dobou, bolo potrebné v tomto smere ustáliť skutkový stav a za tým účelom vyhodnotiť predložené dôkazy. Ak súd prvej inštancie pre prijatie záveru o aplikácii ustanovení Občianskeho zákonníka o premĺčacej dobe vychádzal iba zo skutkových tvrdení uvedených žalobcom v žalobe, rezignoval tak na svoju úlohu stanovenú v § 191 ods. 1 CSP. V odôvodnení rozsudku súdu prvej inštancie je síce v bode 20. uvedené, že súd vykonal dokazovanie (o.i.) aj zmluvou o budúcej zmluve z 8.3.2013, avšak v ďalšom texte odôvodnenia absentuje, ako súd predmetný dôkaz vyhodnotil, teda absentuje akékoľvek hodnotenie predloženého dôkazu.

24. Ak aj sudy nižšej inštancie argumentujú, že zmluvou o uzavretí budúcej zmluvy zo dňa 8.3.2013 sa nezaoberali z dôvodu, že ohľadom tejto skutočnosti bol zamietnutý návrh na zmenu žaloby v rozsahu doplnenia rozhodujúcich skutočností (návrh žalobcu zo dňa 24.11.2021), táto okolnosť nie je prekážkou pre zistenie skutkového stavu, vyhodnotenie dôkazov a následné podradenie skutkového stavu pod hypotézu aplikovanej právnej normy. Okrem uvedeného konštatovania je potrebné uviesť, že súd prvej inštancie na pojednávaní konanom dňa 1.12.2021 uznesením nepripustil „zmenu žaloby zo dňa 24.11.2024 navrhnutú žalobcom doručení súdu dňa 25.11.2021“ bez toho, aby uviedol, ktorých konkrétnych rozhodujúcich skutočností sa nepripustenie zmeny žaloby týkalo, keď je zrejmé, že žalobca aj po podaní návrhu na zmenu žaloby zotrval na uplatnenom nároku, a to nároku na vydanie bezdôvodného obohatenia, pričom aj toto podanie žaloby bolo potrebné posúdiť v zmysle § 124 CSP podľa jeho obsahu.

25. Dovolací súd s poukazom na body 17. až 24. uzatvára, že konanie pred odvolacím súdom bolo postihnuté vadou zmätočnosti uvedenou v ustanovení § 420 písm. f) CSP, a preto najvyšší súd žalobcom napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušil (§ 449 ods. 1 CSP). Keďže rovnakou vadou zmätočnosti je postihnuté aj konanie pred súdom prvej inštancie, dovolací súd aj s prihliadnutím na zásadu hospodárnosti a rýchlosti konania (k tomu viď čl. 17 Základných princípov Civilného sporového poriadku) konštatuje, že nápravu nemožno dosiahnuť iba zrušením rozhodnutia odvolacieho súdu, preto dovolací súd zrušil aj rozsudok súdu prvej inštancie vo výroku II. a III. podľa § 449 ods. 2 CSP a vec v zrušenom rozsahu vrátil okresnému súdu na ďalšie konanie (§ 450 CSP).

26. V ďalšom konaní sú sudy nižšej inštancie viazané právnym názorom dovolacieho súdu vysloveným v tomto uznesení (§ 455 CSP). Úlohou súdu prvej inštancie bude ustáliť skutkový stav v súlade s § 191 ods. 1 CSP, a to aj pre prijatie záveru o právnej norme, ktorá sa bude na vec v súvislosti s premlčacou dobou aplikovať s ohľadom na skutočnosť, že Obchodný zákonník obsahuje komplexnú úpravu premlčania. V prípade, že došlo k bezdôvodnému obohateniu medzi podnikateľmi, bude úlohou súdu prvej inštancie ustáliť konkrétnu skutkovú podstatu, na základe ktorej k bezdôvodnému obohateniu došlo.

27. V novom rozhodnutí rozhodne súd prvej inštancie znova aj o trovách pôvodného konania (prvoinštančného aj odvolacieho konania), ako aj o trovách dovolacieho konania (§ 453 ods. 3 CSP).

28. Toto rozhodnutie prijal senát Najvyššieho súdu Slovenskej republiky pomerom hlasov 3 : 0 (§ 393 ods. 2 posledná veta CSP).

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.